

Rootsi: maa on meie maast kālmem, agga sellegipärvast on innimesed ka seāgi, juba peāle wiiklummend aastat, mitmes maakonnas ellisnaerist sure hinna ja kassusamisega peāle kopa, et sedda sūa, mis Saksamaal ei tehta, et neil parremat on; agga sōdawad tedda kūl ellajatele, ennamiste lehmile, et ennam pīma sada. Kui se naeris Rootsis sigib, eks ta siis ka meie maal peaks siggima, kui mitte kõigis paigus, siis õmimetige wissiste Lāne-, Harjo-, Järve-, Willandi- ja Sare-maal? Suurt ja rānka tbed temma et tarwita, agga hind ja kassu saaks suur kūl ollema. Kui need pāwad saaksid tullema, et meie maal uenda kuida Saksamaal, õtsast õtsani lamp tallorahwa tubbades walget ols leks teggemias ja rahwa kāes kāimas: siis ei saaks ennam sedda tahju ollema, mis scieajani perotullest nähtud tulles wad, ja lõppeks siis ka se ilge metsa raiškamine, mis peros puise pārrast nähtakse sündiwad ja ollewad.

Teame sedda kōik, et kui mees metsa lāhheb peropakta toma, et siis mitto kōrd, kes teab? kui mitto puud mahhas raiub, mis metsa jāttab māddanema, kui puud keerde leib ollewad, et ei anna peergu kiskuda; ja seddawisi, kuida seis geste teame, hukkatakse ilmotsa metsa.

Olleks siis wāgga hea, ja wāgga sowida, et ausad mōis sawannemad esimenesest wōttaksid ellisnaeri harrimise latset tehha, kūllap siis taggajärrele kōrdamininemist ja rohket hes ad sennest saaks tullema ja nähtama; eggas poleks siis muud murretseda, muud kui agga tamp: ehk ellivestkit sinna ja tāna tehha, ja esitõtse tarka ellitampijad Saksamaalt ehk Rootsist tānna kutsuda, kelle kāest ellimöldri ammetit öppida. Wannal enneniuinat sel ajal ei olnud meie rahwal ainustki weskid, mis jahhu reeb, waid tampiisid ja tōukasid wilja ühmrites peneks, mis naesterahwa lohhus olli tehha: nūid on veel kōiksuggused weskid, tule- ja wessi-, sae-, tamp- ja wasseweskid, eggas teadnud need, kes ommal ajal ühmrists omma leiwajahhu wōtsid, sedda ei unneski ettenāhha, et innimesed nenda targaks piddid sama, et tuult ja wet möistaksid sundida, kaks pealastiku liowi kāima, ja jahhu tegges ma panna. Nenda lāhheb siis innimese suggu ikka targemaks, ja kōik ello ja ellamine selle läbbi parremaks.

Kõige viimset weel üks

L ð p p o s ð n n a.

Üks tāhramat ehk kalender näitab kūl mitme melest ja mōttest üks tūhi assi ollewad, lennest suurt luggu polle piddada; agga ei olle se mitte tössi: sest tāhramat on se ras mat, mis ühhe rahwa keskes kõigelaiemalt jookseb, ja tulles leb ta igga uuaastaga uut luggemist rahwa kātte toma. Kui nūid luggemised, mis tahha õtsa lissataks, head ehk pahhad, targad ehk rummalad; siis, sedda mōda, kuida juhtus wad ollema, head ehk pahha eddeslaitawad; ehk rahwaste targemaks ehk ka rummalamaks tewad. Sedda viimast siis karta ja wissiste ettenāhha, kui teadmataid innimesed kalendrit kirjutawad, kes ei rahwa keelt diete mōista, eggas sedda ammusiki õska tunda, kus teminal juhhatanist tarwist lāhheks, et ommas seisus kõlblikus sada; mōnne kahjo eest ennast hoida; mōnda head kättesada, ja isfennast, omma seisuse kutsumist; omma head ja pahha, ning omma maad ja seadust diete ja selgeste tunda: kui sesuggused teadmataid kalendrit luggemisi kirjutawad, siis ei wōi tāhramatud parremad olla, kuida tānnini meie marahwa kāes neid nähtud ollewad; eggas wōinud neist siis ka mingisugust head rahwale, muud kui agga asjata rahha kautust; peālegi weel seis ge mōistimise ja õige usso öppetuse seggamist kahjuks tulla; kuida sedda Jummal parrako! mōnnest kõlbamatata kallendrist mōnni asta jārsko on nähtud.

Et luggu nenda, sepārrast olleme armastuse pārrast ja Jummal melepārralisest armo nōust omma waese tallorahwa wasto, temmale kõlbawat kalendrit igaatsend kāttemursetsed, kus ei halpi jamsimist, eggas unništajate sonnimist, waid agga sedda sissekirjutud, mis targemale ja öppetuse himmulusele kõlbaw, pargas ja öppetuse kõhta emmane on.

T e ā d a a n d m i n e.

Kolm aastab olleme jārsko marahwa kālendrit wāljaandnud, ja on sedda muist kõigis paigus, mund kui agga mitte Tartus, surema